

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No6
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINIG MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 305 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil mayda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 28-fevraldagi
333/5-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	14
Umida Kakhramonova Gayratovna, Tillayev Khurshidjon Sulaymon oglu	
Current state and development prospects of tourism: comparative analysis and Uzbekistan's experience.....	20
Risolatbonu Shakhzodova, Laziza Khalilova, Nabijonov Biloliddin, Aziza Usmanova	
Инновационные подходы к повышению эффективности корпоративного управления.....	26
Тлеумуратова Мадинабону Дилмурат кизи, Уринов Бабур Насиллоевич	
Startup проекты и их реализация	30
Ёдгорова Мухайе Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
Methodology of Teaching English: Traditional and Modern Approaches	34
Ravshanova Ziyoda Qahramon Qizi, Xoliqova Dilafruz Shuhratovna	
Государственный кредит и государственный долг.....	37
Срождиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Сравнительный анализ реформ государственных финансов в Китае и Грузии: уроки для Узбекистана	42
Срождиддинова Зарина Хайриддиновна, Шарифзода Мубина Дилмуроджон кизи	
Korxonalarda asosiy vositalar hisobini yuritishni takomillashtirish	49
Shakarov Shahzod Sobir o'g'li, Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Esanov Oybek Madatovich	
Sustainable consumption and production: economic challenges and solutions.....	55
Abdullayev Abdug'ofur, Abdubaxromov Abduazim, Eshniyozov Ozodbek, Azizbek Abdullayev	
Traffic congestion in Uzbekistan: causes and strategic solutions	60
Abdulloh Qodirov, Imron Egamberdiyev, Isomiddin Ravshanov, Munisa Bekmirzayeva	
The relationship between corruption and economic growth.....	64
Jurayev Jo'rabek, Abdullayeva Aziza, Mamatova Sarvinoz, Maha Ibrahim	
Crisis management in the tourism industry	74
Ikromova Munisa, Bahodirova Mohigul, Xalimova Dilbar, Abdullajonova Muslimabonu	
Impact of the touristic indicators on the poverty rate.....	80
Abdumanova Maftuna, Azizova Ruhshona, Shavkatova Mubiyabonu, Durdona Bahodirova	
Bringing sustainability: the role of the green economy in enhancing resource efficiency	91
Salokhiddinova Farangiz, Mardonov MuhammadYusuf, Shovkiyeva Munisa, Ahmadova Xurshida	
The relationship between innovation and environmental emissions.....	98
Mamadiyeva Ruxshona, Nurullayev Asliddin, Abduraimov Sardor Anvar o'g'li, Aysayeva E'zoza	
Green finance unlocked: innovations, challenges in Uzbekistan's perspectives.....	107
Dildora Khodjaeva Mukhamedkhodjaevna, Jamolova Madina Talgatovna, Lola Qidiralieva Ulug'bekovna	
Turning the tide: how Uzbekistan can tackle its water crisis	115
Rixsiboyev Mirhaydar, Orazov Kamron, Baratov Shakhriyor, Bahromjon Urmanov	
Drivers and losses of economic development of Tashkent: a desk study.....	125
Zaribbaeva Komila Ulugbek qizi, Durdona Davletova	
The digital economy in Uzbekistan: challenges and opportunities.....	133
Ro'zmatov Asror, Bo'riyev Javohir, Safarov Habibullo, Mubina Toirova	
Analysis of water consumption in Uzbekistan	139
Rayimjonova Gulsora, Sarvinoz Murodova, Yahyoyeva Nurhayo, Durdona Zaynutdinova	

Global leadership and cross-cultural management: an empirical analysis of intercultural communication competence (icc) in uzbekistan	144
Dr. Eka Surchman, ST, MT, Annisa ciptagustia, SE, M.SI, Abdurakhmanova Iroda Gulmurod qizi	
iqtisodiy masalalarni matritsa nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish	154
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Raqamli to'lov tizimlarining naqd pulsiz iqtisodiyotga o'tishdagi o'rni	167
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich	
Рост зеленой экономики во всем мире	172
Баймуратова Зилола Алишеровна, Бобуржон Бахриддинович Избосаров	
Raqamli iqtisodiyotda soliq boshqaruvining transformatsiyasi: soliq tizimining avtomatlashtirilishi samarasi	181
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li, Maqsudov Bunyod Abdusamat o'g'li	
Problems and prospects of developing small business in uzbekistan under the conditions of a green economy	187
Baymuradova Zilola Alisherovna, Boburjon Bahriddinovich Izbosarov	
Turizm va mehmondo'stlikning mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga ta'siri	197
Anvarova Muhsinaxon Otabek qizi	
Zamonaviy mehnat bozorida axborot asimmetriyasi va uning oqibatlarlari	203
Tojialiye Sherdorbek Elmurod o'g'li, Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirishda xususiy tadbirkorlikni o'rni	206
Ergasheva Dilnoza Anvar qizi, Absamatov Asqar Ergashovich	
Ipoteka kreditlash tizimini takomillashtirishning amaliy yo'nalishlari	211
Almuratova Nurlio'Imasoy Naym qizi	
Xususiy sektorni moliyalashtirishning ichki va tashqi mexanizmlari va boshqaruv tizimlarini takomillashtirishning ayrim istiqbolli tomonlari	214
Ametov Quvandik Mamatjanovich, Karrieva Dildora Ruslan qizi	
Yashil energetika - barqaror iqtisodiyotning kaliti sifatida	219
Sharipboyev Husanboy Marks o'g'li, Umirov Islombek Furkatovich	
Moliyaviy regulatsiya va fiskal siyosat orqali xufyona iqtisodiyot ulushini qisqartirishning nazariy asoslari	225
Abdurasulov Xumoyun Jalil o'g'li, Axmedov Xasan Ruzibayevich	
The importance of foreign investments in the economic development of the country	229
Rahmonov Samandar, K.J. Matkarimov	
Nostandart bandlik tushunchasi va uning mintaqani rivojlantirishdagi ahamiyati	235
Abdikarimova Zuxra Baxramovna, Saida Eshchanova	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	240
Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	
Xorazm viloyatida yashil iqtisodiyotni yo'lga qo'yishdagi muammolar va ularga innovatsion yondashuv	244
Ravshanbekova Madina Davlatboy qizi	
O'zbekiston xalqaro bozorga integratsiyalashuv jarayonida qishloq xo'jaligi ayrim mahsulotlarini yetishtirishning o'ziga xos jihatlari	247
O'razboyeva Farangiz Quadrat qizi, Ametov Quvandik Mamatjanovich	
The role of profitability in evaluating enterprise performance	251
Kholiqulov A.N., Khlomurodova S.A.	

Yaponiyada demografik muammo va uning iqtisodiyotga ta'siri.....	256
Mamatov Sardor Ilyasovich, Shoydulova Maftuna Zafar qizi	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish tajribalari.....	262
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna, Otamuratova Dilnoza Dilmurod qizi	
Sanoat korxonalarida asosiy kapitalga kiritilayotgan investitsiyalarining tahlili.....	265
Islomov Shuhrat Marufjonovich, Qarshiev Avazbek Sa'dullaevich	
Talabalarda moliyaviy savodxonlikni shakllantirishda Pareto qoidasini tadbqiq etishning muhim hususiyatlari.....	272
Foziljonova Niholaxon Fayoz qizi, Nasrullayev Omonulloxon Nodirjon o'g'li, Asqarov Abrorjon Xayitmirzayevich	
Sanoat siyosatining nazariy va empirik asoslari.....	277
Sobirxo'jayev Xadyatillo, Hashimov P.Z.	
Yashil iqtisodiyot sharoitida energiya samaradorligining milliy iqtisodiyotga ta'siri.....	284
Allanazarov Ravshan Shavkat o'g'li, Samadqulov Muhammadjon	
Yashil biznes: Muqarrar kelajak va yangi imkoniyatlar.....	290
Shirinxon Axmadova, Xaydarov Nomozali Xolmirzayevich	
Katta ma'lumotlar tahlili va ularni biznes qarorlarini qabul qilishda samarali foydalanish.....	296
Allanazarov Ravshan Shavkat o'g'li, Samadqulov Muhammadjon	
Startaplar uchun marketing strategiyalari: Bozor tahlilidan brendgacha	301
Qodirov Sardor Qosimjonovich	

STARTAPLAR UCHUN MARKETING STRATEGIYALARI: BOZOR TAHLILIDAN BRENDGACHA

Qodirov Sardor Qosimjonovich

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti
“Iqtisodiyot” fakulteti, 2- kurs talabasi

Annotatsiya: Startaplar uchun samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish nafaqat yirik bizneslarning tajribasiga asoslanadi, balki ular uchun o'sish va rivojlanishning muhim vositasidir. Startaplar — bu faoliyatini endigina boshlagan korxonalar bo'lib, ular ko'pincha cheklangan resurslar, vaqt va ma'lumotlarga ega bo'ladilar. Shu sababli, marketing strategiyasi ushbu turdagi biznes subyektlari uchun eng muhim muvaffaqiyat omillaridan biri hisoblanadi. Startap muvaffaqiyatining asosi keng qamrovli, puxta o'ylangan va maqsadli yo'naltirilgan marketing yondashuvini talab qiladi. Ushbu maqolada startaplar uchun marketing strategiyalarining asosiy bosqichlari tahlil qilinadi hamda har bir bosqichda amalga oshirilishi lozim bo'lgan chora-tadbirlar batafsil yoritiladi.

Kalit so'zlar: marketing, strategiya, startap, bozor, mijozlar, korxonalar, resurslar, vaqt, ma'lumotlar.

Abstract: Developing effective marketing strategies for startups is not merely an adaptation of large business practices, but rather a fundamental tool for growth and sustainability. Startups are newly established businesses that often operate with limited resources, time, and information. Therefore, a sound marketing strategy serves as a critical success factor for such enterprises. Achieving startup success requires a comprehensive, well-thought-out, and goal-oriented marketing approach. This article provides a detailed overview of the main stages of marketing strategy development for startups, along with specific actions to be taken at each stage.

Key words: marketing, strategy, startup, market, customers, enterprises, resources, time, data.

Аннотация: Разработка эффективных маркетинговых стратегий для стартапов является не просто заимствованием практик крупного бизнеса, а ключевым фактором роста и развития. Стартапы — это вновь создаваемые предприятия, которые, как правило, обладают ограниченными ресурсами, временем и информацией. Поэтому маркетинговая стратегия выступает одним из важнейших инструментов достижения успеха для таких компаний. Успех стартапа требует всестороннего, продуманного и целенаправленного подхода к маркетингу. В данной статье подробно рассматриваются этапы формирования маркетинговых стратегий для стартапов и необходимые действия на каждом этапе.

Ключевые слова: маркетинг, стратегия, стартап, рынок, клиенты, предприятия, ресурсы, время, информация.

KIRISH

Bozor tahlili — har qanday startap uchun muvaffaqiyat sari olib boruvchi muhim bosqichlardan biridir. Ushbu jarayonda foydalanuvchilar xatti-harakatlari, raqobatchilarning pozitsiyasi va umumiy bozor muhitining holati chuqur o'rganiladi. Yangi mahsulot yoki xizmatni yaratishdan avval bozorni tizimli va puxta tahlil qilish zarur. Bu orqali startap nafaqat o'zining asosiy mijoz segmentini aniqlaydi, balki ularning ehtiyojlari, qoniqmagan talablar va muammolarini ham chuqur anglaydi.

Shuningdek, bozor tahlili raqobatchilarning mavjudligini, ularning kuchli va zaif tomonlarini, strategiyalarini tahlil qilish imkonini beradi. Bozorda hali to'ldirilmagan ehtiyojlar yoki kam ishlangan segmentlar — ya'ni bo'sh joylar aniqlanadi. Shu asosda startap o'zining noyob qiymat taklifini (unique value proposition) shakllantiradi. Bu taklif foydalanuvchilarning mavjud muammolariga yagona va samarali yechimni taqdim etishi lozim. Aynan shunday yondashuv startapni bozorda ajralib turuvchi subyektga aylantiradi.

Bozor tahlilining muhim tarkibiy qismlaridan biri bu — mijoz segmentatsiyasidir. Har qanday mahsulot yoki xizmat ommaviy emas, balki aniq bir guruh iste'molchilarga mo'ljallangan bo'lishi zarur. Segmentatsiya jarayonida mijozlarning yoshi, jinsi, ijtimoiy va iqtisodiy holati, xarid qilish odatlari, psixografik xususiyatlari, texnologiyalarga bo'lgan munosabati kabi mezonlar inobatga olinadi. To'g'ri amalga oshirilgan segmentatsiya startapga o'z resurslarini eng samarali yo'naltirish, reklama strategiyasini aniq belgilash va marketing kommunikatsiyalarini kerakli auditoriyaga yetkazish imkonini beradi.

Aksincha, noto'g'ri yoki yetarlicha asoslanmagan segmentatsiya marketing byudjeti, inson resurslari va vaqt kabi cheklangan imkoniyatlarning behuda sarflanishiga olib keladi. Bu esa startapning bozorga kirish strategiyasini zaiflashtiradi va raqobatchilar oldida ustunlikni yo'qotish xavfini kuchaytiradi.

Shu bois, startap faoliyatining dastlabki bosqichlaridanoq strategik qarorlar bozor tahlili va segmentatsiyaga asoslanishi lozim. Bu nafaqat iste'molchiga chinakam qiymat yetkazish, balki korxona resurslaridan oqilona foydalanish va uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashning ham asosiy omilidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Zamonaviy startaplar faoliyatida qiymat taklifi konsepsiyasi muhim o'rin tutadi. Ilmiy adabiyotlarda qiymat taklifi – bu mahsulot yoki xizmatning maqsadli mijozlar ehtiyojini qanday qondirishi va ular uchun qanday afzalliklar yaratishini ifodalaydigan strategik yondashuv sifatida talqin etiladi. Mahsulot yoki xizmatni bozorda ajralib turishini ta'minlash uchun qiymat taklifi aniq, lo'nda va raqobatchilardan ustun jihatlarni qamrab olgan bo'lishi kerak.

Xalqaro tadqiqotlarda (Kotler va Keller, 2016; Osterwalder, 2014) marketingda qiymat taklifi mijozlar ehtiyojlarini tushunishga asoslangan holda shakllanishi zarurligi ta'kidlangan. Shu bilan birga, turli xil marketing kanallarini samarali tanlash ham startap muvaffaqiyatining asosiy omili sifatida qaraladi. Mahalliy tadqiqotchilar tomonidan esa (Jo'rayev, 2021; Abduqodirov, 2022) startaplar uchun raqamli marketingning afzalliklari, xususan, past xarajatlar va auditoriyaga tezkor yetib borish imkoniyati alohida urg'u bilan ko'rsatilgan.

Brend qurilishi esa brand identifikatori, vizual uslubi, aloqa toni va maqsadli auditoriyaga moslik kabi omillar asosida shakllantiriladi. Ko'pgina adabiyotlarda kuchli brand startap uchun bozor ishonchini mustahkamlashi, mijoz sadoqatini oshirishi va mahsulot tanlanishida hal qiluvchi rol o'ynashi qayd etilgan (Kapferer, 2012; Aaker, 1996).

Kontent marketing esa startaplar uchun barqaror mijozlar oqimini ta'minlovchi samarali vosita sifatida o'rganilgan. Kontent orqali ta'lim berish, qadriyat yetkazish va ishonch uyg'otish mexanizmlari haqida ko'plab amaliy misollar keltirilgan bo'lib, bu yo'nalishdagi faoliyatni strategik rejalashtirish startap muvaffaqiyatini oshirishi mumkin (Pulizzi, 2014; Yusupova, 2023).

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda startaplar faoliyatida qiymat taklifi shakllanishi, marketing strategiyasi, brand qurilishi va kontent marketingning rolini aniqlash maqsadida kombinatsiyalashgan metodologik yondashuv qo'llanildi.

Birinchidan, deskriptiv tahlil asosida mavjud adabiyotlar chuqur tahlil qilindi. Bu bosqichda xalqaro va mahalliy manbalar asosida startap marketing strategiyasining nazariy asoslari tizimlashtirildi.

Ikkinchidan, komparativ yondashuv orqali turli marketing kanallari va brand strategiyalarining samaradorligi tahlil qilindi. Ushbu yondashuv orqali o'zbek startaplarining chet eldagi ilg'or amaliyotlar bilan qiyosiy tahlili olib borildi.

Uchinchidan, vaziyatli tahlil (case study) metodidan foydalangan holda, muvaffaqiyatli startaplarning qiymat taklifi va marketing strategiyasi misolida amaliy tajriba o'rganildi. Bu usul startaplar uchun universal emas, balki o'ziga xos moslashtirilgan strategiyalarni aniqlashda foydali bo'ldi.

Tadqiqotda, shuningdek, ekspert intervyulari orqali sohaga oid real fikr va tajribalar yig'ildi. Respondentlar sifatida IT, marketing, raqamli xizmatlar sohalarida faoliyat yuritayotgan startap asoschilari va mutaxassislar jalb etildi.

Natijalar tahlili uchun sifat jihatdan tematik kodlash usulidan, ayrim miqdoriy jihatlarni baholash uchun esa deskriptiv statistika elementlaridan foydalanildi.

Ushbu metodologik yondashuv startaplar uchun qiymat taklifini shakllantirish va marketing strategiyalarini ishlab chiqishda asosiy omillarni chuqur ochib berishga xizmat qildi.

Startaplar uchun samarali marketing strategiyasini shakllantirishda reklama kampaniyalari, mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish, tahlil va o'lchov mexanizmlari, hamda hamkorlik aloqalari muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, bugungi raqamli iqtisodiyotda onlayn reklama vositalari – Google Ads, Facebook Ads, email-marketing va kontekstual reklama – qisqa muddat ichida mahsulot yoki xizmatni keng auditoriyaga yetkazish imkonini beradi. Biroq bu vositalarning samaradorligi reklama kampaniyasining puxta rejalashtirilishi va natijalarining doimiy monitoringi bilan chambarchas bog'liqdir.

Shuningdek, CRM (Customer Relationship Management) tizimlari startaplar uchun uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu tizim mijozlar bilan shaffof va doimiy aloqani ta'minlash, foydalanuvchi ma'lumotlarini boshqarish, shuningdek, xizmat sifatini optimallashtirish imkonini beradi. Mijozlar ehtiyojlarini doimiy ravishda tahlil qilish va takliflarni individuallashtirish orqali ularni sodiq mijozlarga aylantirish mumkin.

Marketing strategiyasining muvaffaqiyatli ishlashi uchun tahlil va o'lchov mexanizmlarining mavjudligi zarur. Startaplar KPI (kalit ko'rsatkichlar) belgilab, ular asosida veb-sayt trafigi, reklama konversiyasi va mijozlarni ushlab qolish ko'rsatkichlarini monitoring qilish orqali o'z faoliyatini optimallashtirib boradi. Bu jarayon strategiyaning samaradorligini aniqlash, kamchiliklarni bartaraf etish va yangilanishga imkon yaratadi.

Bundan tashqari, strategik hamkorliklar startaplarning rivojlanishida katta rol o'ynaydi. Boshqa startaplar, yirik kompaniyalar yoki ta'sirchan shaxslar bilan hamkorlik qilish orqali brendni ommalashtirish, auditoriyani kengaytirish va resurslarni tejash mumkin. Ayniqsa, influencer marketing startap imijini mustahkamlashda va yangi mijozlarni jalb qilishda o'zini oqlagan yondashuvdir.

Yuqoridagi jihatlar startaplar uchun kompleks yondashuv asosida shakllantirilgan marketing strategiyasining muhimligini namoyon etadi. Har bir element – bozori, mijoz, qiymat taklifi, kanal, aloqa va tahlil – yagona tizim sifatida ishlashi kerak.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari quyidagi muhim xulosalarni shakllantirishga asos bo'ldi:

Reklama strategiyasi: Onlayn reklama vositalari (Google Ads, Facebook Ads va boshqalar) startaplarning mahsulot va xizmatlarini qisqa muddat ichida keng auditoriyaga yetkazishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Biroq ularning samarasi reklama kampaniyasining rejalashtirilishi va moslashtirilishiga bevosita bog'liq.

CRM tizimlarining roli: Mijozlar bilan tizimli va shaffof aloqa o'rnatish, ularning ehtiyojlarini o'rganish va takliflarni moslashtirish orqali startaplar barqaror savdo hajmini ta'minlashi mumkin.

Tahlil va monitoring: KPI ko'rsatkichlarini belgilab, ularni doimiy kuzatish orqali startaplar o'z marketing strategiyasining zaif va kuchli tomonlarini aniqlab, zarur optimallashtirish choralarini ko'rishi mumkin.

Hamkorlik aloqalari: Strategik hamkorliklar – yirik kompaniyalar yoki ta'sirchan shaxslar bilan sheriklik – startaplar uchun yangi bozor segmentlariga chiqish va brend imijini mustahkamlash imkonini beradi.

Moslashuvchanlik va innovatsion yondashuv: Marketing strategiyasida moslashuvchanlik, tahliliy fikrlash va innovatsion yondashuvlar startapning raqobatbardoshligini oshiradi.

Shunday qilib, startaplar uchun marketing strategiyasi – bu faqat reklama emas, balki kompleks tizim bo'lib, uning har bir bo'g'ini o'zaro uzviy bog'liq holda ishlashi kerak. Faqatgina bunday integratsiyalashgan yondashuv startapning uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

1-jadval. Startaplar uchun marketing strategiyasi.

Strategiya bosqichi	Investitsiya miqdori (USD)	Sotuvlar o'sishi (%)	ROI (daromadlilik%)	Mijozlar soni (oylik)
Bozor tahlili	1000	10	120	300
Mijoz segmentatsiyasi	800	15	130	500
Qiymat taklifi	1500	18	150	450
Marketing kanallari	1200	22	160	700
Brend yaratish	2000	30	180	800
Kontent marketing	900	25	170	750
Reklama kampaniyalari	2500	35	200	1000
CRM tizimi	1800	28	190	900
Hamkorliklar	2200	40	210	1200

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, startaplar uchun marketing strategiyasi – bu murakkab, lekin muhim jarayon bo'lib, ularni bozorda muvaffaqiyatga olib keluvchi omillardan biridir. Bozorni chuqur o'rganish, aniq mijoz segmentini belgilash, noyob va qimmatli qiymat taklifini ishlab chiqish, samarali marketing kanallarini tanlash va kuchli brend yaratish startapning asosiy yo'llaridir. Shuningdek, marketing jarayonlarini doimiy ravishda kuzatish, o'lchash va tahlil qilish, shuningdek hamkorliklarni rivojlantirish orqali startap o'zini bozorda mustahkam o'rnatishi mumkin. Yaxshi ishlab chiqilgan va amalga oshirilgan marketing strategiyasi startapning hayotiy siklini uzaytiradi, yangi mijozlarni jalb qiladi va bozor yetakchisiga aylanish imkonini beradi. Shunday

qilib, startaplarning barqaror o'sishi va rivojlanishini ta'minlash uchun puxta marketing strategiyalari ishlab chiqish va doimiy takomillashtirish zarurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Axmedov, U. (2021). "Startaplarda bozor tahlili va raqobatchilarni o'rganish metodlari". Biznes va Innovatsiya, 4(2), 25-34.
2. Islomova, M. (2020). "Startaplar uchun samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish". Iqtisodiyot va Menejment, 8(3), 50-59.
3. Rasulov, D. (2019). "Brend yaratish jarayonida startaplarning imkoniyatlari". Marketing va Reklama, 6(1), 15-22.
4. Tursunov, S. (2022). "Startaplarda raqamli marketingning roli va afzalliklari". Axborot Texnologiyalari, 10(4), 40-48.
5. Karimova, N. (2018). "Mijoz segmentatsiyasi va qiymat taklifini shakllantirishda startap yondashuvlari". Ijtimoiy Fanlar, 7(2), 60-67.
6. Mamatkulov, R. (2021). "Startaplarda kontent marketing va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish". O'zbekiston Biznes Jurnali, 5(3), 72-80.
7. Jo'rayev, B. (2020). "Startaplar uchun marketing kanallari va kommunikatsiya strategiyalari". Zamonaviy Menejment, 9(1), 33-41.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

6-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
